

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyl Nrul 1|a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Lee
deschisă costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

Războiul vremilor de pace

Tot felul de comparații s'au făcut între manifestarea culturală dela Blaj a poporului român din regatul Ungariei și între aceea dela Cluj a societății zise „culturale maghiare din părțile ardeleni”. Au ieșit la iveală dintre toate, și au făcut mai mult șgomot, acelea din cari unii zeloși patrioți și-au dat toată silința să scoată concluzia, că lupta noastră de apărare ar fi mai încredințată și mai încununată de rezultate, decât cea de... recucerire, a celebrei societăți de maghiarizare... Am reprodus și am comentat toate acele lamentări. Dar, ar mai fi ceva de adăugat.

Ar mai fi de adăugat constatarea, că dacă s'au făcut multe și tot felul de comparații între cele două manifestări, ce s'au succedat la un scurt interval luna trecută, una totuși s'a uitat, sau cel puțin nu s'a insistat asupra ei, după cât și cum s'ar fi convenit. Și aceasta este următoarea:

Din compararea celor două manifestări, nu faptul, că una a dovedit mai multă stăruință și roade mai pozitiv vădite, decât cealaltă, reiese, ca o deosebire de căpetenie între ele, ci altul, și anume, că: pe când adunarea dela Blaj a trebuit să apară tuturoara, ca o manifestare de activitate culturală pașnică, așadar în înțelesul ei cel mai curat și mai nobil, adunarea dela Cluj a avut un caracter hotărât *agresiv*, și a fost în fond o manifestare mai mult *politică* decât culturală.

La Blaj noi ne-am adunat, ca să ne dăm seama despre roadele pur culturale pe

cari le-a dat activitatea Asociației noastre, despre mersul societății noastre pentru fond de teatru etc., — și am mai sărbătorit cu acest prilej și manifestarea ingeniului românesc pe terenul științific, — fără a ne preocupa cătuși de puțin cu pizmă sau cu părere de rău de faptul, dacă alți concetățeni de-ai noștri nu cumva muncesc mai cu zel și ne întrec, poate, pe unul sau pe altul din aceste terenuri... La Cluj însă, n'a fost tot așa; acolo chestiunea de căpetenie în jurul căreia s'au învârtit toate preocupările și toate discuțiile, a fost, dacă a înaintat sau nu, și cât a înaintat, opera de sugrumare a naționalităților nemaghiare din Ardeal, și mai cu seamă a urgisiților de valahi, cari tot mai stăruiesc a forma majoritatea populației acestor „părți”...

Acolo nu s'a vorbit atâta despre școală, despre știință și despre instituții culturale, cât s'a vorbit despre primejdia ce ar rezulta pentru maghiarime din faptul că „preponderanța” ei „numerică, economică și culturală” nu este încă asigurată în Ardeal. Acolo nu s'au discutat chestiuni de cultivarea intelectului și înălțarea sufletului, ci s'a ținut sfat de făurirea unor noi și mai de efect arme de prigonire și distrugere a a culturii altora, a situației lor numerice, economice ș'asa mai departe.

Astfel s'a accentuat, la Cluj, starea cu adevărat de războiu, în care ne găsim noi, naționalitățile nemaghiare, noi în deosebi, poporul românesc dintre Tisa și Carpați, față de pornirile de distrugere cari se întetesc, mereu și fără răgaz, împotriva noastră.

Un simptom mai mult... Dar câte nu sunt? — Așa am ajuns noi acuma, încât să vedem reibucnită năvala de cucerire, care acum o mie de ani, și de o mie de ani încoace, n'a putut să isbândească. Soldații ai acestei campanii se angajează și se răspândesc în toate părțile, — agenți purtători ai tăciunilor acestui războiu sub *forme*, numai, de pace, se trimit prin toate colțurile, ca să atâte, să terorizeze, să provoace...

Am ajuns că nu ne mai putem privi unii pe alții, în aceeaș țară, decât cu bănuială sau cu ură, din moment ce Dumnezeu a vrut ca unii să ne naștem în altă lege sau limbă decât alții. Cu bănuială trebuie să ne uităm noi la agenții stăpânirii, despre cari știm, căci vedem și auzim zilnic, că li se dă cuvântul de ordin să facă tot ce le stă prin putință ca să ne amărase viața și să ne străntoreze, — doar doar ne vor decide să ne expatriăm sau să ne sinucidem naționalicește. Cu ură ne privesc rășboinicii vremilor de pace ai stăpânirii, pândind în tot momentul mijlocul, pretextul, de a ne otrăvi traiul de toate zilele, de a ne înșenunchia și a ne răpune...

Acesta e traiul nostru, — acestea sunt stările din Ungaria dela începutul veacului al douăzecilea. Continuarea surdă, recrudescența scrâșnitoare a unor porniri de exterminare, ce n'ar mai trebui să fie imbolduri de ale vremurilor noastre; redeşeptare a instinctelor barbare de violență și de brutalitate, de neomenie și de sălbăticie...

Ce ne rămâne nouă? Apărarea. Inșiși ceice poartă împotriva noastră războiul acesta, recunosc, că încă nu ne-au biruit,

Căpitanul Retevei

de Const. A. Giulescu

I.

Coana Bița Părvulescu e mare proprietăreașă în mahalaua Tîrchileștilor, și absolventă cu diplomă a unei școale normale din Ungaria.

Nevastă de căpitan cu pensie, decorat cu virtutea militară și cu trecerea Dunării în urma războiului pentru neatarnare. Nepoată de polcovnic domnesc, ridicat la rangul de boier încă de pe vremea lui Vodă Caragea, etc. etc. Precum și o mulțime de alte zarzavaturi și marafeturi, pe cari domnia sa obișnuiește să le scoată din ghiveciul familiei, ori de câteori i se ivește prilejul.

Nicu Pârjolescu, soțul coanei Bița, se trage dintr'o familie veche din Basarabia. A fost poreclit de camarazi „Căpitanul Retevei” din pricină că le-a povestit odată, cum la asaltul Griviței omorise cinci turci numai cu un *retevei* de sabie, găsit într'un șant. De atunci, i-a rămas numele de „Căpitan Retevei”.

Coana Bița, moare de ciudă pe porecla asta urâtă!.. Fauzi dumneata: Să-mi zică lumea „Madam Retevei!” Ba de mulțorii i s'a întâmplat să fie recomandată de către o persoană pe care a *luat-o gura pe dinainte*, sub numele de „Doamna căpitan Retevei!”

Dar acum, că i se făcuse fata *grand demoazel!* Incepuseră cavalerii să-i facă *ochiade*, și să-și pipăie sfârșitul mustăților când treceau pe lângă

ea! Oh! Ingerul mării scump!... Și pe ea s'o cheme „Domnișoara Retevei!”

Mai bine îl omorau turcii pe dumnealui, de cât să îndure atât năcaz de rușine!..

Căpitanul, ca orice om cu odihnă, are și el două metehne, pentru care coana Bița îl scarpină mai în fiecare zi. Și anume:

I. plăcea bănturica, și moare după croitorese...

Uite, bătrân așa cum e, dar nu se dă pe un flăcău de douăzecișicinci de ani!.. Poartă floare la butonieră, ghetă cu scârț, și redingotă cu *re-veuri* de mătăasă. E *berbant* fără pereche, cum îi zice coana Bița.

Nu iese din casă neparfumat, nedichisit, să-l pici cu ceară. Căci zice dumnealui: „Bărbatul nesimțit e ca stejarul putregăit!”

Dar să-l vezi la Bobotează, ori la zece mai, îmbrăcat în uniforma dumnealui de vânător!.. Bre, bre! Cum îi mai sclipesc fireturile de aur!.. Și cum îi flutură pe la ureche coada cocoșului dela chipiu!.. E minune mare să-l vezi!..

Iar coana Bița!.. Doamne! Cine-ar putea să spună cât de mândră trece dumneai la brațul căpitanului?! Cum flutură diu cap, și cum se uită cu coada ochiului la trecătorii care-și văd de drum!..

I se tot pare că nu e văzută, nu e admirată!..

Din când în când, strigă muștrătoare către fiica dumnealor neprețuită, care merge la vre-o doi pași înainte:

— Cecilio, ridică-ți rochia, mamă! *Fi done!*

Nu merge posomorâtă! Nu știi ce ți-am spus acasă? I-a întoarce-te! *Voaion!*

Și pe când fata se uită zămbind în ochii mamiții, căpitanul o strânge de mână, zicând cu vocea răspicată: *Rezon*, domnișoară Pârjolescu!

...Și se pierd în marea de oameni cari inundă stradele capitalei în acele zile de sărbătoare!

II

Când se întorc dela paradă, coana Bița e mai roșie ca para focului. Pe când își scoate pălăria, zice:

— Ai văzut, Cecilio, cum se uita *preutesa* la tine? Și când am făcut *reverența* mare, ai băgat de seamă cum ne-a făcut *bezele*?

Și după un moment de tăcere:

— Ce va să zică omul bine crescut, *ma șcr!*..

Și întorcându-se către ușa:

— Dar bine căpitane, d-ta de ce încremeni-se-și cu mâna la chipiu când a trecut Vodă? Rădeau niște țivilii dela spatele nostru. Ziceau: Ia uitați-vă băeți la căpitanul Retevei cum îl mănâncă pe Vodă cu ochii!..

— Las' să rădă, soră! Ce știe un țivil? Doar să mănânce, să doarmă și să se plimbe! Pe când militarul, atât în timp de pace, cât și 'n vreme de război!..

Dar n'apucă să-și termine vorba, căci coana Bița îi zise supărată:

— Te uitați la mine cum mă chinuesc, căpitane!..

— și nu puțini sunt aceia cari abia dacă întrevăd, într'un viitor foarte depărtat, puținta biruinței pe care o visează. Ca lucruri pe cari le socot câștigate până acuma, pun înaintea pretinsul „drept istoric” — apoi starea de fapt care a dat cărmuirea trebilor obștești pe mâna șovinismului maghiar; de aci pornesc cuceritorii, și rezemați pe aceste „baze de operațiuni”, își făgăduiesc... împlinirea restului.

Dar „dreptul istoric”, lucru foarte discutabil, nu e totuși decât cu desăvârșire oșios să mai fie discutat. Unui „drept istoric” mai nou, am putea prea bine să-i opunem altul mai vechiu... Dar dacă ne-am pune pe acest tărâm, am ajunge prea departe... în teorie. — Starea de fapt? — din nenorocire pentru toți cei ce abuzează de dansa, ea nu este în același timp și o stare de drept, și cu atât mai puțin o stare de dreptate...

Ce mai rămâne dar? Rămâne războiul. Războiul cu masca procedurilor de pace, e adevărat, dar în fond tot un războiu, fiindcă țelurile pe cari le urmărește nu sunt de pace, ci de războiu sunt. — Un războiu inegal, firește, — căci cei cari atacă au așezat aproape toate armele pe cari le ofere puterea în stat, — pe când cei cari se apără, n'au decât armele firești ale rezistenței cu care Dumnezeu a înzestrat ființa lor națională.

Nădăjduim, totuși, noi, că ne vor ajunge și acestea.

Sborul lui Vlaicu în Sibiu

Sibiu, 24 sept. n. seara.

Aurel Vlaicu a sburat azi la 5 ore 10 minute. Un vânt puternic sufla și publicul cu nerăbdare și cu frică aștepta să vadă: ce va fi? Mulți credeau, că vântul va face imposibil sborul. Alții doriau chiar, ca mândria neamului nostru să nu-și ispitească norocul; se temeau de vre-o nenorocire. Genialul nostru inventator însă a înfruntat împotrivirea vremii. Aparatul atât de gingaș, atât de elegant și totuși atât de sigur a fost scos din hangar. După ce l-a examinat cu deamănuntul

Vlaicu s'a așezat în nacelă, helicele începură să zburde puternic, un avânt de vre-o 10—15 metri și libelula se'nălță frumos, liniștit, majestos în văzduh. Vlaicu sboară cam peste 100 metri înălțime și 2 kilometri depărtare. Din pricina vântului prea mare a trebuit să aterizeze, ceea ce s'a făcut fără nici o primejdie. Dela locul, unde s'a coborât, d. Vlaicu s'a întors la public cu automobilul. Văzându-l teard și bine publicul l-a aclamat cu însuflețire și apoi toată lumea s'a întors în oraș.

Vlaicu era să sboare în 17 st. n. Din cauza ploii n'a putut. Și trebuie să remarcăm, că sutele și miile de români, cari veniseră în aceea zi la Sibiu să vadă sborul lui Vlaicu, n'au făcut larmă, erau îndurerăți pentru vremea rea, care i-a lipsit de deliciul așteptat, dar s'au depărtat liniștiți și cu resignațiune. Voiseră să vadă măcar aparatul. Nici această dorință nu li-s'a putut împlini, cu toate că toți își plățiseră biletele de intrare. Și este foarte caracteristic, că dintre toți numai 4 inși și-au cerut banii plățiți pentru biletul de intrare.

Și cu prilejul zilei de azi am observat un lucru curios și — caracteristic. Toți românii veniți din provincie și-au plătit biletele de intrare, iar cei din oraș, din toate clasele sociale, s'au dus pe locuri, de unde puteau privi gratuit. Am văzut între privitorii platnici floarea inteligenței dela toate neamurile, dar foarte puțini din armată. Am văzut însă ferestrele cazarmei împodobite cu bluze de mătase și cu uniforme din toate trupele. Neplătitori vor fi fost 10—15 mi, între ei advocați sași, cari s'au așezat în trăsurile lor și priviau gratuit la valahul, care are curajul să se înalțe în văzduh și să înfrunte furtuna.

Românașii dela sate însă cu cinste și-au scos cu toții bilete. Erău mi de țărani, cari priviau cu vădită însuflețire la vulturul sburător, despre care toți știau, că a ieșit din mijlocul lor.

Duminică viitoare d. A. Vlaicu va sbură la Brașov.

Ce visează sociologii

Statul de mâine

Idelle principale cari circulă acum în Apus. Sindicalizarea integrală a intereselor.

D. Etienne Antonelli, profesor la colegiul liber de științe sociale din Paris, susține, într'o lucrare apărută zilele acestea și intitulată *La démocratie sociale devant les idées présentes*, că în haosul de idei, dispartate în aparență, ce s'au emis în ultimele decenii în Franța, cu privire la mișcările sociale, ar exista un fond comun, un fir conducător, în stare să ne facă să înțelegem, pe cale de deducție, care este forma nouă spre care evaluează acum statul modern.

Iată în rezumat, cuprinsul cărții d-lui Antonelli care, deși pentru noi românii nu poate să aibă deocamdată nici un înțeles practic, merită totuși să fie cunoscută de oarece, dacă în Apus azi lupta se dă pentru organizarea și validarea intereselor individuale sau profesionale, și noi trăim într'o țară frământată de necesitățile organizației și recunoașterii diferitelor interese colective naționale:

D. Antonelli pleacă dela primejdia cu care sindicalizarea muncitorilor amenința ordinea și dreptatea în actuala alcătuire socială.

„Sindicalismul muncitoresc, — spune d-sa, — se împotrivesc în mod necesar, prin esența lui, actualei legalități. El tinde să se desvolte deplin, împotriva tuturor celorlalte forțe sociale, din cari cea mai de căpetenie este statul. Dacă aceste forțe ar trebui să rămâie, ca până acum, neorganizate, ele ar putea fi primejduite, zdrobite de sindicalismul muncitoresc. Trebuie, deci, ca statul să-și pună în lucrare toate mijloacele de apărare și chiar de atac de cari mai dispune”.

Deoarece statul nu vrea sau nu poate să facă aceasta, lupta contra sindicalizării muncitorești vor fi nevoite s'o înceapă celelalte interese, cari se văd primejduite de colosala creștere a puterii muncitorești. Și care este cel mai eficace mijloc de luptă? Tot sindicalizarea. Cui pe cui se scoate. De aceea, interesele cari sunt amenințate în primul rând de sindicalizarea muncitorească, patronii au și început să facă, în multe părți, planuri de siudicalizare. Și astfel, după sindicalizarea muncitorească, avem sindicalizarea patronală.

Dar dacă în țările industriale, cum sunt Anglia, Germania, Franța și Belgia, sindicalizarea patronală este sau va fi în stare să opună o rezistență eficace sindicalizării muncitorești, anihilarea reciprocă a acestor două forțe nu va fi de ajuns pentru asigurarea echilibrului social general. Va trebui să intervie și alte forțe sociale, până acum neorganizate. Vor trebui să se organizeze agricultorii, comercianții, funcționarii, etc.

D-tale îți arde de altele! Desfă-mi corsetul mai bine, că mor!

— Ia ordin, madam Pârjolescu, răspunse căpitanul, făcând stanga împrejur!

...Și pe când se trudea ca să desfacă șiretul, îl prinse o tuse astmatică — tusea dumnealui a veche, cu năduful care i se oprește în capul pieptului!...

Coana Bița răsuffă din greu, și zise:

— A, ha! Învață-te minte musiu! Băutura și croitoresele or să-ți mănânce capul! De zece ani îți cânt, și tot nu vrei să mă ascuți!...

Și pe când dumnealui își șterge lacrimile înșiruite pe obrazul roșu, cutat, Cicilica îi toarnă într'o linguriță doctoria alinătoare, dintr'o sticlă cu „cont-gut” colorată în verde...

Se duce apoi la pian, și începe să cânte romanța care-i place coani Biți mai mult: „De-aș mai fi odată floare! Mai în urmă cântă „Jos la Plevna între redute”. Apoi, „Trăiască Regele” pe când căpitanul le mormăie încet, bătând tactul cu piciorul în dușumea...

...Și astfel trec zilele, trec lunile, trec anii!...

Cicilica crește, coana Bița îmbătrânește, iar căpitanul nu se mai cumintește!...

Când se duc în vizită pe la coana Tinca Lugoianca din Precupeții noi, o prietină veche a coani Biți, numai ce-o auzi văitându-se:

— Tinco, Tinco! Mi-s'a făcut fata de măritat, Tinco!...

Și amărātu de Nae nu se îngrijește deloc!...

Tot necazul a căzut pe capul meu! Că ce bruma câștigă, dă pe gât. Soro, soro!...

Iar coana Tinca îi zice așa, ca s'o mai consoleze:

— Ci mai lasă dragă Bițo, că nu se mărită numai ale cu zestre. Băieții se mai uită azi și la ochii frumoși. Ba și la neam!... Și-apoi de, slavă Domnului!... Cicilica frumoasă e, de familie bună e, ce mai vrei? Ca mâne o s'o vâd și mireasă!...

— Păi de, ce să-ți mai spun, răspunde coana Bița!...

Tu par'că nu ne știi? Fată de căpitan pensionar e, decorat cu virtutea militară și cu trecerea Dunării. Strănepoată de polcovnic domnesc e, și apropiată în Tîrchiștii. Cum de n'ar fi fată de familie bună?!

— Ce mai încapă vorbă, dragă Bițo, zice coana Tinca, tivindu-și buzele cu măneca robdășamburului.

Urmează apoi două oftaturi prelungi, unul după altul...

Și în timp ce Cicilica năcăjește un pisoar care-i toarce în poală, coana Bița se apropie de masă și zice:

— Tinco, întinde cărțile numai odată, să vedem dacă-i pică Cecilichi un pretendent... Doamne, dacă ar fi blond, și cu ochii albaștri!... Mult mi-a plăcut mie omul blond, Tinco, îți mai aduci aminte?...

Și după o clipă de gândire:

— Oh, Dar n'am avut parte de ce mi-a fost drag!...

Și în vreme ce coana Tinca ticluiește cărțile în așa fel, ca dama de ghindă să cadă alături cu craiul de verde, coana Bița se gândește la căpitanul Retevei, care cine știe în ce băcănie își drege răgușala astmatică, ori la ce colț de stradă pân-dește vre-o croitoreasă, ca să-i strecoare în ureche o vorbă dulce, un cuvânt drag!...

...Și astfel trec zilele, trec lunile, trec anii!... Cicilica stă rece, dumneai se trece, iar căpitanul petrece!...

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburi interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada Petöfi (lângă gimn.) Nr. 10.

Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 1/2, 3—5 ore. p. m.

Și astfel, cu timpul, vom ajunge la sindicalizarea integrală a tuturor intereselor.

*

Iată cum descrie d. Antonelli organizația socială întemeiată pe principiul sindicalizării integrale a intereselor:

„In vârful edificiului social o putere de fapt foarte tare, incredințată unui corp ales prin sufragiul universal și reprezentând societatea, în ceea ce privește forțele sociale din afară, și indivizii, în ceea ce privește forțele sociale din năuntru.

„Această societate fiind o ființă care năzuiește în mod firesc să se desvolte, să trăiască, va avea organe potrivite cu funcțiunile ei: o armată, o poliție, servicii de interes public. Dar această ființă colectivă nu va mai fi o ființă de drept. Statul va fi un fapt. Acțiunea lui nu se va mai impune indivizilor și celorlalte forțe sociale, decât în marginile necesitate de caracterul său de a fi.

„Alături de acest corp și în el forțele sociale, reprezentând interesele comune ale diferiților indivizi, se vor constitui în grupări, alcătuite în mod liber, având aceleași nevoi de vitalitate ca și statul și ca și indivizii și, prin urmare, desvoltându-se în aceleași condițiuni. Apoi, vor veni indivizii, cari vor constitui fiecare o forță socială și-și vor desvolta viața în armonie cu a statului și a celorlalte grupări.

„Din împotrivirea acestor interese, exprimate în mod liber, interes al ființei colective a statului, interes al diferitelor activități sociale ale indivizilor în grupări, însfârșit interes al însuș individului, toate deopotrivă de indispensabile vieții sociale, va rezulta în mod spontan un echilibru, nestabil fără îndoială, dar cu mult preferabil echilibrului factiv stabil al societăților din trecut, care nu se obține decât prin exploatarea juridicește organizată a omului de către om, a clasei de către clasă, a intereselor de către interes.

„Din noua societate nu va dispărea, bineînțeles, orice urmă de autoritate. Vieța, fiind o luptă continuă a Ființei contra mediului, poate fi privită, sub o anumită înfățișare, ca o succesiune de acte de autoritate. Dar, în loc să fie oarecum canalizată de o clasă, care s'o exploateze în folosul ei, la adăpostul unei ficțiuni juridice, cum este statul, autoritatea în societatea de mâne, se va împrăștia în tot corpul social. Ea va contribui la viața totului, fără ca nimeni s'o poată acapara.”

*

Dar, după d. Antonelli; sistemul sindicalizării integrale a intereselor nu se desprinde ca o necesitate numai din manifestațiunile de până acum ale stărei de fapt. Nu. Acest sistem a fost prevăzut mai de mult și, sub o formă sau alta, el este preconizat de către cei mai mulți din sociologii moderni.

Așa, de pildă, Proudhon scria la 1863: „Totul vestește că vremurile s'au schimbat și că după revoluția ideilor trebuie să vie, ca o urmare legitimă, revoluția intereselor”. Insuși d. de Mun, care nu poate fi acuzat că profesează idei anarhice, recunoaște că: „Ideia sindicală este stăpâna spiritelor și a faptelor”. Și tot eventualitatea unei organizații sociale bazate pe asocierea intereselor prevede și d. Leon Bourgeois, fost ministru de externe al Franței, când, formulând teoria radicalismului social, scrie: „A recunoaște puterea incalculabilă a asociației, a căuta să desfacem din ea, determinându-i condițiile naționale și morale, regula superioară a vieții noi, aceasta este toată politica radicalismului francez. Ținând seama de ceea ce trebuie să fie o societate de oameni liberi și conștienți, noi spunem: Fiecăruia după drepturile sale de asociat”. Iar Ernest Ladișe spunea cam în aceeași vreme: „Legea societății viitoare se va elabora fără îndoială în sute și mii de acorduri”.

Și, însfârșit, ca să isprăvim cu acest articol — pe care-l publicăm ca să arătăm cetitorilor noștri ce năzuinți înalte de dreptate neliniștește pe oamenii apusului civilizat, în vreme ce în nefericită Ungarie nu s'au stabilit, și nu se respectă încă nici drepturile elementare ale oamenilor — să arătăm cari vor fi însușirile mai de seamă ale societății viitoare schițate de d. Antonelli.

„Astfel, — spune distinsul sociolog, — putem să admitem că societatea de mâne va îndepărta dogma egalității, ca și pe celelalte dogme.

„In această societate vor fi deci și bogăți și săraci, și puternici și slabi. Această inegalitate a mijloacelor se va manifesta în mod social printr'o inegalitate de folosință. Totdeauna va fi în lume sărăcie; dar sărăcia aceasta va fi mai puțină de

oarece nivelul inferior al vieții materiale, multumită progresului economic, se va fi ridicat și mai ales fiindcă deosebirea de situație dintre cei tari și cei slabi va fi mai puțin mare și nu va mai îngădui ca azi, exploatarea omului de către om, sub ocrotirea și pavăza dreptului.

„Aceste foloase, desigur foarte însemnate, ar fi de ajuns ca să constituie un progres. Cel mai mare progres însă va fi în simțământul ce-l va avea fiecare om că poate să-și desvolte liber și deplin toată activitatea, toată puterea de viață, fără să se isbească, cum se izbește astăzi, de piedeca unei orânduirii sociale care, fără să ție seama de nesfârșita varietate a firei omenești, îi lovește individualitatea de zidurile unei discipline inexorabile în uniformitatea ei”.

Ucigașii mascați

— Lecție pentru jidano-bizantinii din presa de scandal. —

Vai! de câte ori nu se regăsește vecinica nedreptate a sorții și a oamenilor, mai cu seamă în aceea ce zilnic ne e pe buze: Dreptate!

Câte fărădelegi, care pot fi ertate, sunt privite ca nelegiuiri, iar câte nedreptăți strigătoare la cer, sunt luate drept păcate de ertat.

Intr'adevăr, cercetând n'ai putea susține, că cartea legii a fost făcută de ființe, cari cunosc luptele vieții, știind cât de mult e omul jucăria neputincioasă a pasiunilor sale rele sau bune, josnice sau înălțătoare, că ce ușor pot fi oamenii atrași la fapte îngrozitoare.

Dinpotrivă se pare, că legiuitorii și-au dat toate silințele și au avut unica grijă ca cercetători de conștiință, să pedepsească înfrângeri dela legi de multeori de ertat și să lase nepedepsite nelegiuirile cele mai uricioase și mai lașe.

Ucigași nu sunt numai aceia, cari te omoară printr'o lovitură de pumnal sau printr'un glonț, vai, nu. Sunt și alții — mai sălbatici, — cari își chinuie victima răpindu-i toată bucuria, ucizându-i sufletul național.

Intre dihaniile de soiul acesta, pe care legea nu-i atinge, nici cât un fir de păr, care își dau aere de iubitori ai semenilor lor, și de aceea îndrăsnesc să-ți spună câteva adevăruri, însă la urma urmelor îți răpește toată bucuria, știindu-l că face parte și el din prea îngăduitorul neam al tău și îți ucide sufletul tău național, sădind în el sămânța îndoielii, între astfel de dihanii, am dat citind din întâmplare „Noua Revistă Română, și de un oarecare Radu Ciomag, așa semnează el, din ascunzătoarea lui, atât e de bun român voinic.”

Acești bărbați înfățișează cea din urmă treaptă de decădere morală, înfățișează pe acei lași, cari nevăzuți și la umbra siguranței, își făptuiesc lucrarea lor de nimicire.

In mijlocul sbuciumărilor politice, poate a scăpat românii noștri din vedere, un articol tăfnos și josnic publicat în această revistă sub titlul: „Câteva adevăruri pentru frații noștri de dincolo”.

Un articol și ciudat și monstruos și surprinzător și desamăgitor.

Cum! un român născut, iar nu făcut, să n'aibă nici o remușcare scriind așa ceva? E peste putință! Și că nu ne înșelăm susținând aceasta, e că n'a îndrăznit să se iscălească cu adevăratul său nume.

Pe aceste timpuri de vrăsmășii launtrice și din afară, trebuie să afirmi sus și tare curăția scopurile tale! Mărturisesc

prin urmare, că aceste rânduri nu țintesc o josnică păra obștească.

Dacă dau urmăririi obștești acest articol din revista desnaționalistă „N. R. R.” este, fiindcă atât acest articol, cât și revista însă, în chestia națională a trecut într'adevăr de marginile libertății, încât atinge pe cele ale nesocotinții ucigașe.

Ca să rămănem la adevărul faptelor, reproduc din articolul nimicitor de neam următoarele:

„Iubesc pe frații noștri din Transilvania, de aceea îmi și iau îndrăzneala să le spun câteva adevăruri”. Intre aceste adevăruri iată unul, care culminează în nepăsare vinovată și nemernică:

„Noi cei de dincoace de Carpați (din România), ne credem un popor așezat pe temelii solide și avem încrederea în viitor. Titlurile de desrobitor și de întemeietor de neam, nu le mai întrebuițăm decât în înțeleles umoristic.

Vedeți d-voastră, cinstiți cetitori, cu ce meșteșugire vicleană Radu Ciomag vrea să facă să ne credem un popor ajuns pe ultima treaptă a civilizației, când noi abia dăm semne de o slabă licărire de civilizație. Un popor numai atunci se poate crede așezat pe temelii solide, când pătura lui țărănească e conștie de chemarea și datorințele ei, când își cunoaște drepturile și le și știe pretinde, când cunoaște scrisul și cetitul. La noi însă multe lacrimi și mult sânge se va mai vărsa, până să ajungem la așa ceva. Noi suntem încă o țară de orbi și de chiori intelectuali, 75 procente necunosători de carte. Unde's așadară temelii solide?

Apoi Radu Ciomag mai adaogă:

„Frații noștri de dincolo și în această privință au păreri cu totul opuse. Pentru ei țara noastră este veșnic o țară care trebuie desrobită și întemeiată”.

Așa-i, fără îndoială, căci pentruca România să fie o țară desrobită cu adevărat, trebuie să aibă o pătură de fruntași neînstrăinați de neam și nedesprețuitori de opincă; o pătură de mijloc, — industriași și negustori, — românească, iar nu ca acum jidovească, bulgărească, armenească și grecească, și o pătură la temelie, — țărănimea, luminată și întărită.

Pânăcând aceste 3 pături obștești nu le găsim în felul acesta, România va fi veșnic o țară care trebuie desrobită și întemeiată pe aceste principii recerute astăzi, pentruca un popor să fie bine întemeiat.

Prin urmare e un ucigaș de rând al trăinicieii neamului acela, care atribuie și altora gândul său țâcnit, că titlurile de desrobitor și de întemeietor de neam, nu le mai întrebuițează decât în înțeleles umoristic. Pentru el, nu ne îndoim, că așa titluri vor fi având numai un înțeleles batjocuritor, pentru noi însă frații de dincoace, nu ai lui Radu Ciomag și tovarășii lui, ci ai desrobitorilor și întemeietorilor neamului nostru prea răbdător, aceste titluri au un înțeleles de o însemnătate mântuitoare.

Dar să ne întrebăm, ce e în adâncimea acestei nemărginite epidemii de nesinceritate? Nimic, vai! decât pizma neputinciosului și a nepăsătorului.

Ei bine, e clipa s'o spunem, că aceia, cari întăresc curentul înstrăinării, sunt bărbații aceia, cari putând vorbi sus și tare, lasă poporul — unicul nostru scut, — în cea desbinare de tot, ceea ce mâne ne

poate da pradă fără apărare unicei forțe organizate, singura trainică în România, statul iubitorilor de străini și înstrăinați, unealta marelui finanțe foarte creștine!

Priviți jur-imprejurul d-voastră și spuneți-ne ce altă forță pășește în fața acestei puteri nemărginite? Ce partide parlamentare sunt acelea în România, cari nu se ocupă de chestia națională a românilor, de pretutindeni? Ce români sunt aceia, cari au scopuri mai bune, dar puși într-o situație mai înaltă, în care se pot sforța ca să înlătuiească ideea, cu toate acestea n'o fac, ca să scape de neplăcerile ce ar urma?

Nu-i putere decât în idee. Unde-i ideea? O caut și o găsesc numai la desrobitorii și întemeietorii neamului nostru.

Credeți d-voastră într'adevăr, că bunii cărturari români s'au făcut naționaliști numai din pricina primejdiei jidănești sau în general străine, că numai din cauza aceasta, apostolii naționalismului, dnii Iorga și Cuza au avut frumosul curaj al unei inițiative altruiste românești, la care timpul nostru bârfitor, nu ne mai dă speranță? O, nu!

Mișcarea stărnită de d-nii Iorga și Cuza, cuprinde o întreagă problemă socială.

Ceeace zguduie și astăzi încă România, este disprețuirea a tot ce e românesc, în folosul a tot ce e străin. Și această disprețuire nu pornește dela noi. E înspăimântător, că așa iute s'a și uitat sângerorul an 1907, încât toate sunt văzute iar în culorile cele mai frumoase, iar celor mai nobile scopuri, li-se dă un înțeles umoristic.

Ruşine că se mai rabdă uricîoasă paradă de minciuni. Dar cum să i-te împotrivesți?

Cei mai mulți au fugit de înălțimile senine în schimbul politice de combinații.

Va trebui însă ca România să se scuture odată de aceia, cari nu-i aduc în ajutor decât manopere de partid. Ce n'ar face ei, dacă ar putea să scape chiar și numai o zi, de politica de culise?

Cât ne privește, am vrea să vedem răsaritul mișcării unei opinii deasupra tuturor intereselor diferite și acestei revolte păciuitoare a sufletului românesc, i-am încredința, acum când tot ce-i românesc ne lipsește, speranțele din viitor.

Iată de ce evocăm idealul d-lui Iorga împreună cu cei mai aleși artiști și cugețatori, și cu tinerimea jertfitoare de sine, cu toți aceia, cari i-au semnat stimă național-politică pe care singur îl recunoaștem de mare bărbat de stat, căci întotdeauna a fost cu noi în toate manifestările sufletești și naționale.

Rămâie deci Radu Ciomag în plata vrednicului dispreț al opiniei obștești românești de pretutindeni, pentru învinuirile ce ni le-a adus pe nedrept în mod criminal.

Traian Ţăranu.

Majoritatea (?) guvernului Khuen!

Dacă căutăm mai de aproape raportul între mandatele deputaților și voturile date pentru candidații diferitelor partide politice, ajungem la un rezultat neașteptat. În butul majorității mandatarii guvernului cifrele statistice mărturisesc elocvent, că ei au întrunit abia 407.258 voturi față de 430.193 voturi date pentru candidații celorlalte partide, dovedindu-se astfel, că guvernul nu reprezintă voința majorității alegătorilor. Din potrivă cea mai mare parte a manda-

telor partidului muncii naționale e câștigată cu parale, cu atrocități și terorizarea cea mai repugnantă.

„F. Pop. Rom.” publică câteva date statistice foarte interesante, cari merită să le înregistrăm pentru a vădi încăodată necesitatea inexorabilă a reformei electorale.

„La alegerile din urmă s'au dat 837.451 de voturi.

Din aceste voturi s'au dat:		
Pentru partidul guvernului		407.258
„ „ poporal		48.691
„ „ 67-ist		50.348
„ „ kossuthist		116.824
„ „ justhist		131.544
„ „ 48-ist		21.869
„ „ creștin-social		3.663
„ „ micilor economi		10.652
„ „ național-român		28.988
„ „ slovacesc		12.329
„ „ țărănesc		1.104
„ „ democrat		4.181

S'au dat, deci, de tot pentru cei 413 deputați din camera ungară, aparținători partidelor mai sus înșirate 837.451 de voturi, între cari se află și voturile unanime. Din aceste voturi partidul muncii a primit 407.258 de voturi, iar celelalte partide au întrunit 430.193, deci cu 22.935 de voturi mai mult ca partidul lui Khuen.

Proporția aceasta este și mai nefavorabilă „majorității”, dacă mai socotim și voturile ce s'au dat pentru candidații de deputați aparținători partidelor cari n'au putut intra în cameră, de tot 9718 voturi.

Acțiunea secretă a lui Aehrenthal în Turcia. Ziarul „Srpski Pijemont” din Belgrad primește știrea, că Austria a trimis agenți politici secreți plătiți în ținuturile Novi-Bazar și Kossovo. Beiul Tajar Gjafer și beiul Ferhad Dragisy au fost arestați, — spune numitul ziar, — fiindcă întrețineau legături cu consulul austro-ungar din Belgrad. Se vorbește, că autoritățile turcești au ajuns în posesiunea unor documente foarte serioase. Cercetările se fac cu multă grabă și în cel mai mare secret.

Ministrul Hazai la Berlin. Din Budapesta primim știrea, că azi ministrul Hazai s'a întors dela Berlin. Semioficios se anunță, că ministrul și-a cercetat băiatul, care este elev al unei școli militare din Berlin. Cu toate acestea se crede, că el a fost aci în cauze oficioase politice.

Din cameră. În ședința de astăzi s'au mântuit în cea mai deplină liniște și plictiseală câteva votări nominale rămase din ședința trecută.

În culoare încă e liniște mare, deoarece la ședința de azi au participat foarte puțini deputați.

Conflictul pentru Tripolis. Știrile mai nouă despre desfășurarea conflictului dintre Italia și Turcia sunt cu mult mai liniștitoare, decât cele din zilele trecute. Numai unele ziare italiene scriu într'un ton amenințător provocând guvernul italian la măsuri grabnice și energice, deoarece supușii italieni sunt amenințați în tot momentul cu moarte din partea locuitorilor mohamedani.

Față de acestea însă trebuie considerată mai mult o pretinsă declarație a marchisului di San Giuliano, care a sosit pe neașteptate la Roma. După acesta toți reprezentanții Italiei au primit invitațiuni dela guvern să informeze forurile competente din străinătate, că trebuie definitiv regulat raportul dintre Tripolis și Italia. Ministrul de externe a adunat toate cazurile de conflicte între cele două țări, cari vor fi trimise Turciei. Trăgăgânarea Italiei e cauzată prin ținuta Germaniei, care a fost rugată de către Italia să reprezinte interesele Turciei față de Italia.

De altă parte tot Germania nu vrea să pună nici o piedecă Italiei în calea realizării planurilor sale.

Cuvântul Germaniei deci în această privință va limpezii în mare parte chestiunea.

Convocător

Aderenții partidului național român din comitatul Turda-Arieș și din comitatele învecinate sunt invitați la

adunarea poporală

care va avea loc în Mureșludoș în 15 octomvrie st. n. a. c. la orele 10 a. m.

ORDINEA ZILEI:

1. Deschiderea adunării.
2. Desbaterea situației politice.
3. Reforma dreptului electoral: sufragiul universal, direct și secret cu votare în comune.
4. Proiectele militare.
5. Prezentarea unui proiect de moțiune.
6. Inchiderea adunării.

Mureșludoș, 18 septemvrie 1911.

Emil Kormos Alex., mare proprietar, Iosif Costin, protopop, Iovian Mureșan, protopop, dr. Valer Moldovan, dr. Gheorghe E. Pătăcean, Nicolae P. Rațiu, v. protopop, Ioan Mesaros, Iuliu Vlăduțiu, dir. de bancă, dr. Gheorghe Popescu, dr. Iuliu Popescu, Vasilie Suci, preot, Marius Elekes, mare proprietar, dr. Ioan Oltean, Gavrilă Pop, protopop, Iuliu Ilian, preot, dr. Zosim Chirtop, dr. Traian Morcan, dr. Ioan Giurgiu, Ioan Bucur, protopop, Vasile Gan, protopop, Romulus Furdui, protopop, Nicolae Solomon, protopop, dr. Mihailă Moldovan, Vasile Morar, Andrei Badiu, preot, Ioan Russu, mare proprietar, Iacob Uț, propr., Ilie Stoica, proprietar, Vasile Puia, Petru Puia, Nicolae Bogățean, Ioan Pop, Nicolae Vălean, Gavrilă Tătar, preot, Coman Togan, mare proprietar, Petru Sabo, Ilie Chiciudean, Nicolae Petruța, preot, Greg. Bozac, mare proprietar, Ioan Gânj, Partenie Grama, preot, Vasile Cintesan, Petru Senlean, preot, Petru Grama, Ilie Ciatlos, Vasile Rus, Ioan Câmpăan, Vasile Turc, Filon Recea, Alex. Varhegyi, Teodor Nagy, preot, Filip Feneșan, Vasile Deloan, Ioan Bozdoc, preot, Iuliu Vlăsa, preot, Emil Ignat, preot, Dumitru Chiper, Iacob Moldovan, Mihailă Vlăsa, Benjamin P. Lup, preot, Teodor Moldovan, Gheorghe Oltean, Macavei Groze, preot, Ioan Cenar, Octavian Popa, preot, Simion Lucaciu, Ioan Recea, Gheorghe Florian, Andrei Russu, Macavei Luca, Luca Jordan, Bas. Mureșan, Alex. Câmpăan, B. Togan, m. pr., Teodor Hârșan, Emil Maior, Mihail Tilinea, Vas. Anghel, Ioan Cătană senior, mare proprietar, Ioan Cătană junior, Valeriu Cătană, Ioan Boer, Valeriu Vlas, Ioan Szengyeli preot, Rom. Orbeaă, preot, Dumitru Iclăzean, Dumitru Vlas, Vas. Suci, Maxim Tebean, George Tebean, Nicolae Cucui, Iacob Butas, George Dănilă, Ilie Șerban, Filip Șerban, Ioan Țărean, Teofil Pop, George Deac, George Vascău, Basil Pop, Ales. P. Sovarosi, Vas. Racovițan, Vas. Stănescu, Petru Bălaș, George Sângerzan, Ștefan Nemeș, Ales. Vodă, August Butas, Teodor Pitea, Vasile Muntean, Ioan Muntean, Alosandru Muntean, Ales. Precup, preot, Simion Precup, Ales. Bărbulescu, preot, Ales. Papiu, preot, Ioan Deac, preot, Vas. Hodoș, preot, Nicolae Vulcan, preot, Petru Sas, Mihailă Chebelean, Ioan Socol, proprietar, Maxim Roman, propr. Nicolae Hârșan, preot. Georghila Dumitru, par. Atanasiu Hopârtean, preot, Ioan Hopârtean, preot, Iul. Căpălnean, preot, Vincentiu Nemeș, pr., Ilie Hirian, preot, Ananie Urcan, Ioan Bolder preot, Ioan Pop, preot, Nicolae Galea, preot, Mihai Ștef, preot, Vasile Crișan, preot, George Mureșan, preot, Iuliu Giurgiu, preot, Ioan Bosian, preot, Nicolae Rus, propr., Ioan Opris, preot, Vincentiu Orosan, pr. Iacob Vescan, propr., Arifton Migia, preot, Dumitru Petricas, pr. Iuliu Socol, preot, Augustin Lazar, pr., Vasile Masca, preot, Ioan Bugner, preot, Oct. Bugner teol. abs., Valer Bugner, preot, Ioan Suci, propr., Iuliu Pop proprietar, Grigoriu Sâmpălean proprietar.

Litere — Arte — Științe

VECINUL

de Lermontof

*Vrășmaș de-ai fi — sau fie orișicine
Ca pe un prieten te iubesc vecine,
De mult dorit-amic de suferințe!
Azi, vitrega, neîndurata soarte
Un zid ne pune 'n cale, ne-or desparte
Secrete mâine, veșnice dorințe...*

*Când pe frida temniței alunec
Stinse lumini și zările se 'ntunec.
Și moare-Apusul sărutându-mi fața,
Iar pașnicul de armă răzimându-și
Căruntul cap adoarme, amintindu-și
De vremuri vechi și palide ca ceața,*

*Atunci, de zid mă razim și durerii
I-aduc prinos și 'n pacea dulce-a serii
Desprind căntarea-ți limpede, cum geme
Și dormică și tristă, cum suspină,
Și notă după notă cum s'anină,
Ca lacrima de lacrimă, pe gene...*

*Trăiesc din nou iubirea 'n mine sfântă,
Nădejdea 'n flăcări pieptul mi-l frământă
Eternele-aspirații, vise scumpe;
Puternic pieptu 'n dor nebun respiră...
Din ochii mei, cum ton de ton se 'nșiră,
Lin, lacrimă de lacrimă se rumpe.*

Trad. de I. Broșu

Raze nevăzute

de I. Corbu

Știm din fizică, că lumina e compusă din mai multe soiuri de raze, cari ne dau impresia diferitelor culori. Lăsând să treacă razele de lumină prin o sticlă în trei fețe, aceste raze deosebite se desfac de o altă, fiind unele mai puțin altele mai tare refringibile, dându-ne așa numitul spectru al luminei, care începe cu roșu de-a stânga, apoi portocaliu, galben, verde, albastru, indigo și violet. Lumina se propagă prin vibrațiuni. Lungimea unei vibrațiuni, sau unde, la extitarea roșului e de 760 milionimi de milimetri, iar iuțea propagării în spaț e de 395 bilioane de vibrațiuni pe secundă (luând bilionul german de 13 cifre). La extremitatea violetă lungimea undelor de lumină e numai cam de 390 milionimi de mm. iar iuțea de propagare mai bine de 762 bilioane vibrațiuni pe secundă.

Razele dela roșu până la violet sunt însă numai razele vizibile pentru ochiul nostru și nici decum limitele reale ale razelor. Experiența a dovedit, că sunt raze și dincolo de roșu — raze infraroșe — și și dincolo de violet — raze ultraviolete, Razele infraroșe s'au constatat cu ajutorul termometrului și se și numesc raze calorice, de căldură. Razele ultraviolete s'au constatat cu ajutorul plăcii fotografice și se numesc raze chimice, cu efecte chimice. Numirea de raze calorice și chimice însă azi n'are decât însemnătate istorică. Toate razele au și efecte calorice și chimice și și luminoase. Deosebirea e numai că materiile nu sunt toate la fel senzibile pentru deosebite soiuri de raze, nu le absorb și nu le resfrâng în aceeași măsură. Azi se fabrică plăci fotografice senzibile și pentru razele roșii, deci și aceste au efecte chimice, și ele descompun anumite amestecuri de materii (d. e. săruri de metale).

Razele vizibile pentru ochiul nostru reprezintă numai o fracțiune disparentă din razele consttate cu ajutorul experienței. Așa s'au constatat raze cu unde de patru ori mai scurte decât cele mai scurte vizibile, adică numai de 100 milionimi de mm. Dimpotrivă pe partea infraroșă s'au putut constata raze de căldură cu unde de 70000 milionimi de mm. de lungi.

Dacă comparăm totalitatea razelor văzute cu cele nevăzute, dar constatate cu ajutorul experien-

ței, ajungem la rezultatul, că razele văzute nu formează decât 1:50 parte din razele constatate.

Și nimic nu ne îndreptățește să credem, că experiența ar fi găsit limitele. Dincolo de razele constatate de experiență trebuie să fie o continuitate de raze cu unde tot mai lungi de o parte și tot mai scurte de cealaltă.

Un fizician ne dă următorul exemplu intuitiv despre efectele diferitelor vibrațiuni. În o cameră obscură avem înaintea noastră o coardă de metal, ce se pune în vibrație. Presupunem, că la început vibrațiunile sunt așa de rari, că nu vin nici opt pe secundă. În cazul acesta percepem niște ticăituri scurte. Inmulțindu-se numărul vibrațiunilor la opt pe secundă, urechea noastră nu mai poate distinge singuraticile vibrațiuni, sau sunete, unul de altul, ci numai un ton jos, continuu. Inmulțindu-se numărul vibrațiunilor, tonul devine tot mai înalt, până când ajungând numărul de 24000 pe secundă, nu mai auzim nimic. Urechea de aci înainte ne abizece serviciul, Ce fel de vibrațiuni să fie acestea? Poate că sunt vibrațiuni de tot slabe de căldură, încă insensibile pentru organele noastre.

Inmulțindu-se numărul vibrațiunilor, alt simț începe a ne da știre despre noile vibrațiuni, simțul pipăitului; sunt vibrațiunile căldurei. Ochiul nostru însă încă nu vede nimic. Inmulțindu-se însă numărul vibrațiunilor către 400 bilioane pe secundă, ochiul nostru începe a percepe și el vibrațiunile. Coarda de metal ne apare roșă, apoi tot mai luminoasă, albastră, violetă. pe urmă se spălăcește așa că iar nu mai vedem nimic. De aici înainte simțurile noastre nu ne mai ajută și numai pe cale experimentală, deci mijlocită, putem constata prezența vibrațiunilor tot mai repezi.

Lumea ca culoare ni se prezintă ca un amestec de diferite proporții a razelor vizibile (roșu până la violet), după cum diferitele corpuri absorb, sau reflectă unele din aceste raze.

Cu drept cuvânt zice Flammarion, că ar putea exista în univers lumi, a căror ființe să aibă ochi senzibili pentru alte raze decât ai noștri și nesenzibili pentru razele roșii până la violet. Pentru aceste ființe sticla ar putea fi opacă, pe când lemnul, metalele, carnea, țeseturile ar fi transparente.

Lumea unor astfel de ființe ar fi o lume feerică, cu ființe diofane, eterice, ca niște fantome. Mai adăogați o gravitațiune foarte mică, așa că greutatea trupului aproape nu se simte, ca un fulg și iată, o lume din povești realizată.

Dar se poate, că structura organică a acelor ființe e de altă natură și compoziție, așa că pentru ochii lor să fie netransparentă, dar ar putea fi transparentă pentru ai noștri. Ce minunată ne-ar părea lumea lor, iar lor lumea noastră, dacă ne-ar fi dat să ne vedem. Să străvezi cu ochii liberi toate țeseturile organice, arterile, osătura și toate prefacerile din organism.

Se află și pe pământ mici organisme transparente, mai ales la suprafața mărilor. Transparența au câștigat-o în lupta pentru existență prin selecțiune naturală, apărându-le de dușmani.

Dar să vedem ce ne învață experiența. S'a constatat că soarele și toate izvoarele de lumină, trimit tot felul de raze și că razele dincolo de roșu străbat prin plăci de metal, sau de lemn, dar nu străbat prin o pătură cât de subțire de apă. Aceasta s'a constatat din însușirea, ce au aceste raze infraroșii de a face fluorescente anumite materii, chiar dacă s'a interpus între acestea și izvorul de lumină plăci de lemn, sau de metal, dar nu o pătură de apă. În cazul din urmă fluorescența nu are loc.

Pentru niște ochi senzibili numai pentru raze infraroșii apa ar fi opacă și neagră ca cerneala. Firește la o lume animală născută în apă, ca lumea pământescă, nu putea să i-se adapteze senzibilitatea vederii pentru raze infraroșii, cari nu puteau străbate până la ea, ci s'a adoptat la raze, cari au străbătut și prin apă și atmosferă, făcându-le cu puțință să vadă și să se orienteze în mediul în care s'a născut. Originea acvatică a lumii noastre animale a hotărât limita razelor vizibile pentru noi dincolo de roșu și a extins numărul razelor vizibile până dincolo de albastru, căci razele albastre sunt mai puțin absorbite de către apă, decât cele galbene și roșii. Dacă vieța animală ar

fi luat naștere pe uscat, ochiul nostru poate că ar fi sensibil și pentru raze dincolo de roșu și mai puțin sensibil pentru razele albastre. Cerul ne-ar părea întunecat și nu albastru.

Ochii noștri și ai animalelor de uscat au devenit cu timpul mai sensibili pentru razele galbene până spre roșu, fiind acestea mai puțin absorbite de atmosferă, deci mai numeroase decât cele albastre.

Pentru animalele de apă însă lumina cea mai intensivă trebuie să fie cea albastră și în urmă lumea acestor animale trebuie să fie o lume albastră, după împrejurimile noastre de lumină.

Razele infraroșii pot fi abătute dela direcțiunea lor și concentrate prin o lentilă de cvart, dar nu prin una din sticlă. Deci instrumentele optice înmăritoare ar trebui să le construim din cvart, dacă ochii ne-ar fi senzibili numai pentru raze infraroșii (sau ultraviolete) și nu ne-ar fi de nici un folos lentilele de sticlă.

E numai întâmplător, că ochiul nostru e sensibil pentru razele roșii până la violet și nu pentru alte raze și tot numai întâmplător e, că lumea noastră, sau mai bine zis lumina, pentru noi e albă, pentru că amestecul acestor raze dau culoarea albă. Altcum nu ne-ar fi dat să trăim lumea albă; în înțelesul de toate zilele însă nici nu o trăiesc de cât puțin, fapt care dă anză mai mult la chestii sociale, decât fizice.

Dacă ochiul nostru ar fi sensibil numai pentru razele roșii, lumea ne-ar părea în culori roze — nu în înțeles figurat, căci în acest înțeles și în cazul acesta pentru cei mai mulți lumea tot în culori întunecate ar apărea. Dacă însă ochiul nostru ar fi sensibil numai pentru razele albastre, am trăi o lume albastră, cum de fapt trebuie să fie lumea faunei acvatice.

Pentru niște ochi senzibili numai pentru razele ultraviolete sticla ar fi opacă și de geaba s'ar afla o ființă înzestrată cu astfel de ochi în o casă de sticlă, căci ar orbeca în întunec complet — cu soarele deasupra capului, pe când noi ne-am plânge de lumina prea intensivă și vătămătoare. Nu-i așa, că lucrul pare din povești și totuși deducțiunile acestea sunt curat științifice — razele ultraviolete adevărat nu străbat prin sticlă. Ce e alb, ne-ar părea negru și din contră.

Dar să lăsăm speculațiunile și să vedem cum s'a folosit americanul M. Wood, ca să perfecționeze ochiul nostru, cel puțin cu ajutorul instrumentelor optice, că să poată vedea lumea așa cum am vedea-o cu alți ochi decât ai noștri.

A construit un aparat fotografic cu un obiectiv de cvart, care e transparent și pentru razele ultraviolete, pe când sticla nu e. Pentru a suprime razele vizibile pentru ochiul nostru a depus pe obiectivul de cvart o pătură subțire de argint metalic. Acesta oprește razele vizibile pentru noi, dar e transparent pentru cele ultraviolete. Iată ochiul sensibil numai pentru raze ultraviolete gata.

Pentru fotografierea razelor infraroșii a folosit obiectiv de sticlă de cobalt albastru transparentă și pentru razele infraroșii. Dar această sticlă e transparentă și pentru razele verzi și albastre. Pentru împedecarea lor a folosit o soluțiune de bicromat de potasă, care e transparentă numai pentru razele infraroșii. Iată și ochiul sensibil numai pentru razele infraroșii.

Flammarion descrie în „L'Astronomie“ câteva peisaje fotografiate cu aceste aparate, văzute deci cu noul ochi artificial.

În fotografiile obținute cu ajutorul razelor infraroșii, o foaie de hârtie albă, în razele soarelui, apare albă intensiv, iar cerul e întunecat, pe când în fotografiile cu raze ultraviolete e chiar întors. Hârtia e neagră, iar cerul e alburii, pentru că hârtia reflectă și raze infraroșii, dar foarte puțin ultraviolete, pe când cerul reflecta mai multe raze ultraviolete și foarte puțin infraroșii. Un peisaj fotografiat cu razele infraroșii ne prezintă arborii de un alb strălucitor, par'că ar fi acoperiți de flori sau de omăt, proiectați pe un cer întunecat, deși era senin limpede. Mai curând îți face impresia unui peisaj de iarnă trist și sinistru cu cerul înorat, întunecat. Dacă am fi senzibili numai pentru razele infraroșii lumea ne-ar apărea în culori pesimiste, judecând după impresiunile câștigate cu ochii noștri de azi. Firește însă,

că atunci am fi acimatizați cu alt aspect al lumii și alte impresii. Cerul cald, dar întunecat, nu ne-ar părea trist și sombru și negrul n'ar mai fi pentru noi o culoare de jale, când o îmbracă însuș cerul cu soare, ci ar fi o culoare înveselitoare.

Din aceste fotografii rezultă, că frunzișul reflectă foarte multe raze infraroșii (calorice). Umbrele în aceste fotografii sunt foarte marcante, ca iarna pe omăt, la lumina lumii, sau ca pe lună, unde din lipsă de atmosferă nu are loc fenomenul difuziunii luminei. Rămâne însă de experimentat, dacă toate umbrele sunt întunecate în razele infraroșii. Căci deoarece aceste raze străbat prin plăci de metale, de lemn (uscate), și umbra acestora trebuie să fie luminoasă, adică să nu fie umbră ca la niște corpuri transparente. În natură umbra provenind de la arbori, oameni, obiecte groase și mai totdeauna străbătute de umezeală, prin care razele infraroșii nu străbat, umbra lor va fi natural întunecată.

Dimpotrivă în fotografiile luate cu raze ultraviolete, umbrele dispar. Am putea crede deci, că și razele ultraviolete străbat prin obiectele întunecoase pentru ochii noștri, mai mult încă, ele străbat și prin apă (umezeală) și de aceea în lumina lor nu există umbră. Dar acest fenomen trebuie să se explice din reflexul cerului, care are și raze ultraviolete. Dacă am avea ochi sensibili pentru aceste raze n'am avea idee de umbră, ci numai de culori. Iar fără umbră cine știe dacă s'ar fi dezvoltat desenul, căci doar nouă primul instructor în desen ne-a fost umbra.

În fotografiile interiorului unei chilii luate cu obiectiv ordinar, se vede prin fereastră peisajul de afară — ca și cu ochii — pe când în fotografiile luate numai cu raze ultraviolete, locul ferestrei e tot așa de întunecat ca și zidul, căci aceste raze nu străbat prin sticlă.

În toate aceste fotografii noi vedem, că în orice fotografie numai nuanțele de lumină și umbră (lipsa luminei). Că ce senzații de culori ne-ar da razele infraroșii și ultraviolete — n'avem nici o idee.

Fiindcă razele ultraviolete străbat cu ușurință argintul, dar nu prea sunt reflectate de el, dacă ochii noștri ar fi sensibili numai pentru aceste raze, argintul ne-ar părea negru ca cărbunile.

Proprietatea corpurilor de a reflecta și absorbi razele, fiind deci diferită pentru diferite raze, când se vor fi studiat fotografiile diferitelor materii, luate cu ajutorul razelor infraroșii și ultraviolete, se va putea constata prezența sau lipsa unei materii din lumina reflectată, deci din fotografie.

Aceasta va fi de mare interes la studierea lunii și plantelor, căci suprafața acestora fiind solidă, ea nu trădează în spectrul luminei străine (solare) reflectate dela compoziția sa chimică, ca soarele, stelele fixe și nebuloase, cari se află în stare gazoasă incandescentă.

De fapt fotografiile lunii luate cu ajutorul razelor ultraviolete au cu totul alt aspect, decât în fotografiile ordinare, sau decât văzută cu ochii.

Câte surprize nu ne rezervă și câte prospecte nu ne deschide știința în direcțiuni, unde nici nu visau mai înainte.

Cu ajutorul radioscopiei ni-s'a făcut cu puțință să străvedem prin țesăturile și carnea noastră. Cine știe însă, dacă ochiul nostru sub influența razelor infraroșii atât de străbătătoare, nu va deveni cu timpul tot mai simțitor pentru acestea și mai puțin simțitor pentru cele albastre.

Dacă senzibilitatea ochiului nostru s'a mutat dela albastru în galbăn, se poate, ca cu timpul spectrul nostru vizibil să se mute mai departe spre infraroșu, schimbându-ne cu totul aspectul lumii, ca lumină și culoare și realizându-ne acea lume diafană, eterică — de care au vorbit — aici pe pământ.

Deunăzi ziarele au fost adus știrea, că o japoneză are darul de a străvedea și găci lucrurile

închise în o cutie. Dacă e adevărat, ce explicație mai simplă am avea, decât admitând, că ochii acelei femei sunt senzibili și pentru razele infraroșii. Cu ajutorul acestor raze am putea vedea și cu ochii închiși și ar vedea și orbii, a căror retină e sănătoasă.

Aici întâmpinăm o greutate. Umoarea apoasă din ochii noștri (ca și sângele și întreg organismul nostru) fiind compusă în cea mai mare parte din apă, nu o pot străbate razele infraroșii.

Greutatea însă nu e chiar neînălțurabilă. Absorbțiunea prin apă se începe la razele galbene, cari cu toate acestea, sunt pentru noi cele mai intensive, mai intensive decât cele albastre neabsorbite de apă.

Absorbțiunea prin apă e tot mai mare spre roșu și infraroșu, dar totală nu e. Așa, e lipsă numai de o senzibilitate mai mare a retinei, pentruca să simțească și razele infraroșii mai puțin.

În legătură cu dificultatea pomenită ar mai urma, că nesensibilitatea ochilor noștri pentru razele infraroșii s'ar explica și din umoarea apoasă și un necesar din originea acvatică. La aceasta însă se poate reflecta, că forma și compoziția de azi a ochilor noștri nu e singura posibilă. Ei ar putea fi compuși din materii solide sau cornoase, cum e cornea transparentă. Dacă viața animală ar fi luat naștere pe uscat, cine știe care ar fi azi forma și compoziția ochilor noștri și în urmare aspectul lumii noastre. Cel puțin pentru razele albastre ochii noștri ar fi rămas nesimțitori, fiind aceste raze odinioară cele mai puțin, absorbite în măsură mult mai mare de o atmosferă mult mai compactă.

P. S. După isprăvirea acestui articol citesc interesanta lucrare despre lumină apărută sub pseudonimul Th. Newest (Hans Goldzier), despre care cititorii vor mai auzi. În această lucrare (partea VII din „Weltprobleme“) lumina vizibilă pentru ochii noștri se explică tot din originea acvatică. Culorile însă nu le explică din lungimea undelor de lumină, cari le neagă, ci din intensitatea aceleiași lumini și felul de a reflecta al corpurilor, pe cari cade lumina. Fizicienii vor avea de furcă cu el.

E treaba lor cum vor putea dovedi lungimea și numărul undelor de lumină și numărătoarea atomilor și electronilor, de cari autorul își bate joc. Cu batjocura o duce chiar prea departe, nerespundând nici pe eei mai mari fizicieni ai timpului nostru, cari pot să greșească și ei în teoriile lor, dar nu se poate presupune, că intenționat ar căuta să prostescă lumea.

Dacă autorul va avea dreptate cu teoriile sale, atunci ni-s'a distrus și legenda atât de frumoasă a radiului. Forța rămâne ca și până acum forță, distinctă de materie, iar materia rămâne și ca materie ca și mai înainte și nu forță deghizată — condensată.

După Th. Newest lucrea radiului nu se datorește unei descompuneri în electroni, ci electricității, ce gravitează din toate părțile și circulează în el din cauza mării lui desimi specifice, care însușire îi face cu puțință să absoarbă mai multă electricitate decât oricare alt element. Obiecțiuni se pot face destule, dar nu e aici locul și timpul. Abateră razele Röntgen o explică ca abateră părților materiale (oxigen), cari mijlocece legătura curentului electric, iar nu ca abateră a însăși razelor, din care explicație a luat naștere teoria materialistă a electricității și luminei.

Vom mai vedea.

Cele comunicate însă în articolul acesta rămâne pentru aceea adevărate, respective probabile, oricare va fi explicația, ce se va da luminei. Am păstrat însă explicările după teoria veche, cunoscută cititorilor din școală.

ECONOMICE

Expoziția din Lugoj

În centrul unuia din cele mai românești comitate, în Lugoj, s'a deschis în zilele acestea cu mare alaiu, expoziția agronomică și industrială jubilară, aranjată de „Reuniunea agricolă comitatensă din Caraș-Severin“ (corect: „Krássó-Szörény vármegye gazdasági egyesülete“), cu prilejul împlinirii unui pătrar de veac de existență a acestei reuniuni.

Expoziția este a cercurilor oficiale și a marilor proprietari din Caraș-Severin, condecători ai reuniunii jubilate. Caracter patriotic maghiar îi imprimă și faptul, că pe 25 c. puternica asociație a agrarilor „Magyar gazdaszövetség“ a convocat la Lugoj o mare adunare la care se așteaptă mii de aderenți ai taberei agrare din comitatele Timiș, Torontal, Arad, Pesta, Szabolcs, Hont etc.

Marea masă a populației băstinașe din Caraș-Severin, poporul nostru însă, care între alte împrejurări ar fi trebuit să ia și ar fi și luat parte activă la expoziția din Lugoj, a observat față de aceasta rezerva cuvenită. Nu l-a scos din rezervă nici chiar faptul, că între prezidenții de onoare ai expoziției figurează și înalt președintele nostru arhieric dr. V. Hossu și dr. M. E. Cristea. Și bine s'a făcut așa! Șovinismul este atât de înrădăcinat la noi, tendința de a imprima pretutindeni caracterul specific maghiar, tuturor manifestațiilor, fie și de ordin pur economic este atât de generală și pronunțată la compatrioții noștri maghiari, încât esclude dela început posibilitatea unei cooperări, chiar și pe tărâmurile, unde dealcum o cooperare, lipsită de gânduri rezervate deoparte, și de rezerve îndreptățite de altă parte, ar putea avea loc și ar da roadele cele mai bune.

Expoziția din Lugoj nu urmărește numai scopuri economice-culturale și „Magyar gazdaszövetség“ nu intră în Caraș-Severin în semnul păcii. Reuniunea „Krássó-Szörény vármegye gazdasági egyesülete“ jubilară, în sânul căreia, precum suntem informați se află și numeroși români, mână în mână cu „Magyar gazdaszövetség“ are dreptul scopuri agresive față de poporul băstinaș din Caraș-Severin, în apropierea căruia se furișează, pentru a asigura și aici pe toate terenele preponderanța și preponența hegemonilor noștri.

Nu sunt simple vedenii, sau acuze nebazate acestea. Aserțiunile noastre le întemeiem pe înseși mărturisirile deschise ale organului oficial al agrarilor.

Cităm dintr'un însuflețit articol de propagandă pentru cercetarea expoziției și a adunării agrarilor: „Unde este Caraș-Severinul?... Unde este Lugoj?... la o parte a țării unde odinioară a fost stăpân maghiarul, au trecut pustiind Turcii și după ce au răpit bogățiile pământului timp de 400 de ani, s'au retras, lăsându-și locul românimii, care cu pretențiile sale nesfârșit de modeste și deci cu răbdarea sa uriașă a cucerit acea parte de țară stăpânii săi.

Ca nu cumva maghiarii să se poată reculege, austriacii au pus apoi mâna pe pădurile și moșiile fără hotare, punându-le sub pază militară și acolo unde odinioară sub stâncile bogate de metal și în pădurea deasă tânărul Ioan Huniade a răpus lupul fără nici o armă în mână, sta sentinela ostașul neamț, pe când păcurarul român păștea oile.

Providența divină, în o zi mai bună însă a început a deschide ochii conducătorilor națiunii maghiare, cari au început a observa, că bogățiile acestui pământ totuș compet maghiarilor: au început a se ocupa cu ținuturile sudice, au reformat administrația, au făcut mici colonizări în părțile acelea, s'au gândit la școale, au organizat comitatul după model maghiar și în Caraș-Severin deja se poate auzi dulcele graiu maghiar; dela Lugoj până la Făget calea ferată trece pe lângă comune maghiare și pe piața Lugojuului graiul precupețelor răsună ca în centrul maghiarimii.

Aici lucrează de 25 de ani Reuniunea agri-

Numai pe proprietarii mici
din suburbiul Aradului îi poate interesa că în str. Kasza Nr. 3 și 49 avem un depozit bogat de

țevi de beton
acomodate pentru canalizarea ce se află acum în curgere. Prețurile cele mai convenabile.

PEPOLI și ÉBERLEIN
intreprinzător de zidiri betonice.
Telefon Nr. 675.

Paris, l-au pus în alternativa de a muri ca trădător sau a săvârși atentatul.

Bagrov explică amănunțit cum a purtat poliția de nas. El a anunțat poliția că în seara reprezentăției vor descinde în casa tatălui său mai mulți revoluționari. Casa a fost înconjurată de poliție.

Bagrov eșind din casă a fost reținut de poliști.

O oră înainte de reprezentăției, un ofiter superior a ordonat polițiștilor să elibereze pe Bagrov spunând: „E devotatul nostru”!

Poliția a supravegheat apoi casa goală.

La teatru Bagrov nesusărat de nimeni, ținea revolverul pregătit.

Intrebat de unde cunoaște toate trucurile poliției secrete, atentatorul a răspuns:

„Din jurnalul revoluționarului Buutzew.

După pronunțarea sentinței Bagrov a spus: „Mi-e foame, vreau să mănânc”.

El a refuzat să-și trădeze tovarășii.

Tribunalul a hotărât urmărirea poliției secrete din Kiew.

Procesul care a început la orele 4 s'a terminat spre seară.

Afară de ministrul de justiție a azistat la desbateri și comandantul superior al trupelor, generalul Ivanow, care trebuia să confirme sentința.

Urmărirea lui Pantelimon. Iată câteva fapte noi cari arată pe deoparte înfrângeră și îndrăzneală a Pantelimon, pe de altă parte puțină sinceritate a urmărilor săi.

Indată ce banditul a isbutit să deruteze pe jandarmi în pădurea Grumăzeștilor, a plecat noaptea la Agapia la amanta sa Maranda Demetrescu, împreună cu preotul D. Stamate din Râncești.

Pantelimon a lăsat vorbă amantei sale ca a doua zi la orele 2 să-i aducă merinde și schimburi la locul „trei brazi îngemănați” din Dealul mare. Siguranța aflând acestea, a urmărit pe Maranda la locul indicat de Pantelimon. Acesta simțind urmărirea a dispărut.

În amiaza zilei de 6 sept. soția notarului comunei Pipirig, l-a întâlnit pe Pantelimon pe care-l cunoaște foarte bine venind spre Tg.-Neamț.

În noaptea de 6 septembrie v. Costache Toma din comuna Crăcăoani, a denunțat că Pantelimon e găzduit la locuitorul Vasile Ciobanu din Crăcăoani. Acesta e un fost tovarăș de închisoare al lui Pantelimon. O poteră de 30 de oameni a înconjurat casa, dar Pantelimon a dispărut într'un mod cu totul misterios.

Vasile Ciobanu și femeia sa au fost arestați. E posibil însă ca denunțul să nu fi fost întemeiat.

Șeful secției de jandarmi din Grumăzești, anume Irimia, a telefonat secției de jandarmi din Tg.-Neamț că Pantelimon a maltratat pe servitorul școlii din Grumăzești luându-i sumanul.

Căpitanul Chiriac comandantul jandarmilor, pe când se înapoia spre Piatra, a fost întâmpinat la Crăcăoani de un țaran, care i-a denunțat că Pantelimon vine adesea la un locuitor care șade la marginea pădurei Crăcăoanilor și care a fost coleg de pușcărie cu cel urmărit azi.

S'au postat jandarmi la locul indicat, dar fără nici un rezultat.

Se crede că actualmente Pantelimon rătăcește prin împrejurimile mănăstirei Secu.

Zigomar. O piesă senzatională, fără păreche în cinematografia universală se prezintă azi pe scena teatrului „Apollo”: *Zigomar*. Această reprezentăție bioscopică, până acum cea mai mare în proporții (1500 m.) și cea mai pasională dintre piesele bioscopice de până acum, a stârnit și în Arad, ca pe scenele mari ale capitalelor lumii: Londra, Paris, Newyork, etc., interes nemăsurat. E și de înțeles. Piesa splendid executată, cu o acțiune vie, ce ține în încordare atențiunea privitorilor dela început până la sfârșit e predestinată să fascineze publicul lacom de senzații.

Zigomar, regele apașilor luptă cu *Broquet Paul*, cel mai de seamă detectiv. Campania de extirpare ce o poartă aceste două genii unul față de celalalt este înscenată cu o fantezie bogată, interesantă în toate amănunțele. Privitorul trăiește și el clipele acelea de agitație, se emoționează pentru eroii dramei sguuitoare, sfârșindu-se cu izbândă detectivului.

Drama constă din 3 acte, cu 41 scene.

Teatrul Apollo va prezenta azi și mâine următorul program:

1. Triestul și Miramare (vederi de pe natură). 2. Mi-e teamă de baccili (umoristic). 3. „Carol cel mare și Pipin cel mic” (amuzant). 2. Nauke cel șiret (comic). 3. *Zigomar* (cea mai senzatională dramă din viața agenților secreți, în 3 acte cu 41 scene. Lupta lui *Zigomar*, regele hoților cu *Paul Broquet* regele agenților secreți. Filmul e de 1500 m.)

Reprezentățiile se încep la orele 3, 4 jum. 6, 7 și jum. și 9 seara.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil. 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Bibliografie

A apărut;

Pe gânduri, poezii de Gh. Vlădescu-Albești, prețul 55 bani.

— „Noua revistă română” (Nr. 18, vol. X.) cu sumarul:

Noutăți: Comemorarea lui Ion Maiorescu. Partidele politice în Bulgaria. Dr. I. Duscian, Raportul intelectualității noastre cu filozofia. C. V.

Butureanu, Necesitatea unor noi tendinți în educație. Dr. Florea Simionescu, Medicina la Roma sub imperiu. Gheorghe Duma, Nocturnă (după Jean Moréas). Mihail Cruceanu, Poemă de toamnă. I. Botez, O umbrelă cu două înțelesuri (după Sapir). Artur Gorovei, Sinagoga din Hârlău. Ioan Coștescu, Respingerea defaimărilor aduse maeștrilor de muzică. Insemnări. Revista revistelor.

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei, 62. (Pasagiul imobiliara, 3).

— A apărut revista literară și artistică „*Luceafărul*” Nr. 18, 1911 cu următorul sumar bogat și variat: Oct. C. Tăslăuanu: Serbările din Blaj. Șt. O. Iosif: Cântărețul. Trec noptile... Nopti de veghe (poezii), Ion Gorun: „Permis liber!” I. N. Părvulescu: Bunicul (poezie). ** Andreiu Bârseanu. G. Venus înainte de Paris (poezie). Victor Eftimiu: Ispas. Alice Călugăru: Strofe pentru amurg (poezie). ** dr. Vasile Suciu. E. Hodoș: Hoțu. A. P.-Bănățeanu: Într'o seară de toamnă.

Cronică: Asociațiunea în Maramurăș (O. C. T.). Producțiuni muzicale în Blaj (T. B.). Teatru în Blaj (Un blăjan). Rivalitate surdă. Cultura națională. Poetul Cotruș (E.). † Badea Cârțan (I. Agârbiceanu). Arta populară din Austria. Monumentul lui Eminescu. Bibliografie.

Ilustrațiuni: 13 ilustrații privitoare la adunarea generală din Blaj. Andreiu Bârseanu. Dr. Vasile Suciu.

— „*Cultura creștină*”, No. 13 cu următorul sumar: Vasile Cerghizan, „Vrem o credință”. Zehnove Păclișan, Mărunțișuri istorice, (II). Dr. Petru Hetcou, Renan și Nietzsche. Dr. Victor Bojor, Instrucțiunea religioasă. Dr. Nicolae Brinzeu, Conducerea oficiului parohial. (IV. art.) Cronică, Serbările culturale din Blaj; Membrii „Asociațiuni”; „O plânsoare”; O mișcare sănătoasă; Biserica catolică din Rusia, Holera, Episcopie gr.-cat. maghiară, Congres. Cărți și reviste. Telefon.

Redactor responsabil: Atanasie Halmăgian.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sindor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvaerice în Arad, Piața Andrászy (Palat. Minorților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciuri, etc.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(49)

— Urmare. —

— Sunt transportați prizonierii deja? — în-trebă Flavian grăbit, terminându-și toaleta.

— D-ta nu știi așadară, că s'a început bătaia? Sacre bleu! Imperialii într'adevăr au atacat. Din zori se aude bubuitul tunurilor dela Chur sau dela Luziensteig și durează neîntrerupt când mai puternic, când mai incet. Sacre bleu! Și noi trebuie să ședem aici între stânci și să ascultăm cu mâinile în sân!

— Dar prizonierii, căpitane, prizonierii? Sunt deja pe cale cătră Chur? Chiamă-i îndărăt.

— Nu-i nevoie, cetățene Prevost, ce-ți închipui d-ta despre mine? I-am oprit aici sub pază. Sfatul d-tale de ieri a fost cuminte. Când îmi raportă de azi dimineață santinela, că se aude din depărtare foc de baterii, mă urcai eu însumi pe înălțime ca să mă conving. Numai decât dădui contraordin: prizonierii rămân unde sunt.

Flavian răsufliă ușurat, știindu-se scăpat de eventuale muștrări prea serioase ale conștiinței.

— Să vezi numai, amice, — zise comandantul

clătînd necăjit din cap, — cum ți-am mai spus, noi suntem încunjuțați de trădători încăniți. De ce să adună cu toții din toate găurile și colibile din munți aici în localitate? Dacă ar veni vestea, că ai noștri se retrag, mă rămășesc, că îndată și-ar arăta colții și am avea greu de furcă cu ei. Iată de ce vin la d-ta. Oamenii mei sunt pe picioare, aștept să-mi sosească detașamentul dela Sedrun, căci nu ne putem lipsi de un singur om măcar, cu atât mai puțin de d-ta, cetățene. D-ta înțelegi păsăreasca de aici, ești unicul prin urmare, care-mi poți spune, ce se petrece și ce plănuesc țărani.

— Cu plăcere, căpitane, când voi afla. Mă voi informa, însă ținând cont de prevederea necesară. Este absolut de lipsă să-mi păstrez încrederea țăranilor. Trebuie deci să năzuim într'acolo, ca să nu se deștepte înfrângerii gândul, că eu aș fi înțeles cu d-ta sau cu alt francez. De azi înainte să ne ținem, — la aparență, — departe unul de altul și să trecem unul pe lângă altul impasibili, dacă ne întâlnim pe stradă. La caz, că ar fi pericol, d-ta vei afla dela mine.

— Ne-am înțeles așadară! Rămânem pe lângă asta! Apucă-te de treabă. Trage cu urechea în toate părțile. Ceva se pregătește, însă și eu sunt gata de atac! Sacre bleu! Pe cel dintăiu, care crăcnește, lasă-l împuște.

După acestea se depărtă.

Flavian rămase multă vreme după această văzută cu mâinile încrucișate și se gândea asupra situației în doi peri în care se afla și în care ajunsese în urma zelului său de-a precede întot-

deauna conștientos. Ca să mântuiască independența și libertatea patriei sale din ghiarele Austriei și de despotismul brutal al unei partide setoasă de răz-bunare, s'a asociat cu brigadele republicane ale Franciei și în vremea aceasta fu deținut ca om suspect și dus în Bünden. Ca să împiedece omorirea unui prinsonier francez, s'a expus pe sine furiei plebei setoasă de sânge, care l-a călcat în picioare și l-a rănit mortal. De Bünden e și privat ca compatriot și tratat cu încredere, iar de francezi considerat ca amic, ca unul de ai lor, se afla acuma între amândoi și fiecarea pretindea să le servească drept unealtă.

— Am purces eu oare necorect? Conștiința mea mă absoalvă, — se gândi dănsul. — Sau poate am rost pripit? N'am lucrat cu minte? Nu pot descoperi astfel de urme. M'am aruncat cu hotărâre în calea înfricoșată a sortii; ei bine! acum talazurile ei m'au cuprins, trebuie să mă las răpit de forța lor! Una însă învață Flaviane din această întâmplare. Nu încerca să-ți designezi în viață tu singur împotrividu-te sortii, calea, ci te mulțumește cu rolul, ce ți-l împarte ea. Acest rol însă îl impli-nesțe cu bărbăție și bine. Lasă mulțimea să se tăvălească în mocirla prostiilor și a răutăților ei, tu îți urmează ferm calea ta, rămânând pururea fidel idealului tău despre bine, toate celelalte lasă-le în grija cârmuitorului a toate.

(Va urma).

Aviz pentru morari!

In comuna Gálbor este de arendat, eventual și de cumpărat o moară cu două petri mânăta de motor cu ulei brut la care gravitează și comuna Bohoľ. Reflectanții să se adreseze la proprietarul ei

Moise Derlosea,
amploiat la „Furnica“ în Făgăraș.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weltzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

Ziffer Sándor

intreprindere de mașini de scris
ARAD, str. Forray, palatul contelui Hunyady

Unicul vânzător al mașinilor
cu renume universal

Underwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neintrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și re-
comandare fără nici o taxă.

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinilor în cursul anului întreg și sub in-
grăjirea mea de specialist, mașinile vor func-
ționa regulat. Curs permanent pentru steno-
grafie, contabilitate și la mașini de scris. Mare
magazin de aparțințe de prima calitate.

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorităților).

Asortiment bogat din cele mai
moderne, bijuterii, argintării și oro-
loage extra-fine. Apartament deo-
sebit pentru articlii de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

FABRICA DE SPĂLAT CU ABURI ȘI CURĂȚIRE CHEMICĂ

„VICTORIA“

TEMESVÁR, JÓZSEFVÁROS, Bégabalsór-ut. 42.

Aranjată cu mașinările cele mai mo-
derne cu putere electrică, spală, calcă,
curăță albituri și haine bărbătești și
de dame, și toffelul de lingerie cu
prețuri moderate. La suma de peste
10 cor. pachetul se trimite francat.
Filiale în Timișoara-Gyárvaros, Kos-
uth-tér 6. Erzsébet-varos: la Fischer
G. Ferencz-varos: Sebestla-utca 7.
Belvaros: in casa lui dr. Lingruen.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos. (Casa proprie.)

Primește orice comande de speciali-
tate, d. ex.: părți trebuincioase la edi-
ficii, garduri de fier și gratii de mor-
minte. — Cuptoare, modelul cel mai
nou de cea mai bună execuție. —
Cumpene, greutateți, mașini economice.

**Stropitoare de vie se capătă și
se reparaază cu pricepere. Cu
plăcere dau planuri și proiect
de spese.**

Atelierul de dentură

Radu Novac

Arad, Tököly-tér 7.

Etagiul I.

Magazin ul electrotehnic al lui

Kalmár József

Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice
pentru industriași, instalează
lumina electrică cu prețurile
cele mai moderate, etc. etc.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, execută și
furnizează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătare.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată incre-
derea subscrisului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi Nr. 11—28.

••• Premiata la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. •••

turnătorie, fabrică de clo-
pote și metal, aranjată
pe motor de vapor
Fondat la 1840.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile
condiții de plătare — recomandă clopotele sale cu patentă ces.
și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte
clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se
face o economie de 20—30 procente la greutatea metalului. Reco-
mandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer,
prin a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepat obiar și
cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Reco-
mandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se
pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schim-
barea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului româ-
nesc din provincă, m'am hotărât să deschid în
Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la
ministerii și la alte foruri, orice informații co-
merciale și în general în orice cauză dau în
restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate
chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rez-
olvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu re-
ferentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac
tot felul de mijlociri comerciale și comande.
Prețuri moderate, serviciu prompt, informații
detailate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III/19.

Mersul trenurilor.
Budapesta (gara de ost)—Arad—Teiuș—Brașov—București.

Table with 20 columns (Klm., Tren pers., Tren accel., etc.) and rows listing train routes and stations. Includes stations like Budapest, Ujszász, Szolnok, Szajol, etc.

(Vezi continuare linia B-pestă, Cluj, Predeal).

Vesztő—Pusztahollód.

Table with 7 columns (Klm., Tren mixt, Tren accel., etc.) and rows listing stations along the Vestő-Pusztahollód route.

Copșa-mică—Sibiiu.

Table with 13 columns (Klm., Tren pers., Tren mixt, etc.) and rows listing stations along the Copșa-mică-Sibiiu route.

în berării, restaurante și cafenele foile partidului național:

„ROMÂNUL”

Cereți în tot locul:

„POPORUL ROMÂN”

MONUMENTELE CELE MAI IEFTINE

din diferite materii în execu-
ția cea mai ieftină până la
cea mai pompoasă se pot
căpăta la magazinul de
∴ monumente ∴

al lui

IOSIF MENRATH SCULPTOR

ARAD, STR. IÓSZEF-FÖHERCEG
(vis-à-vis de biserica evanghelică).

Garanță pentru ori-ce lucru.

Nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

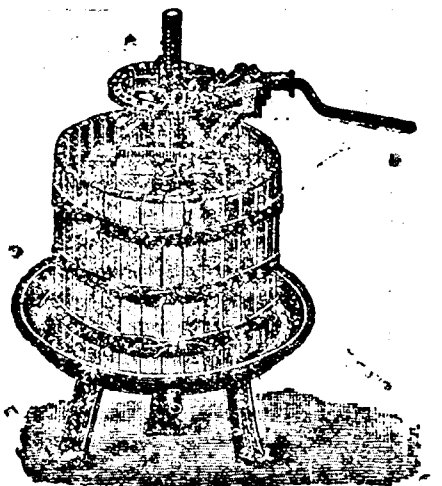
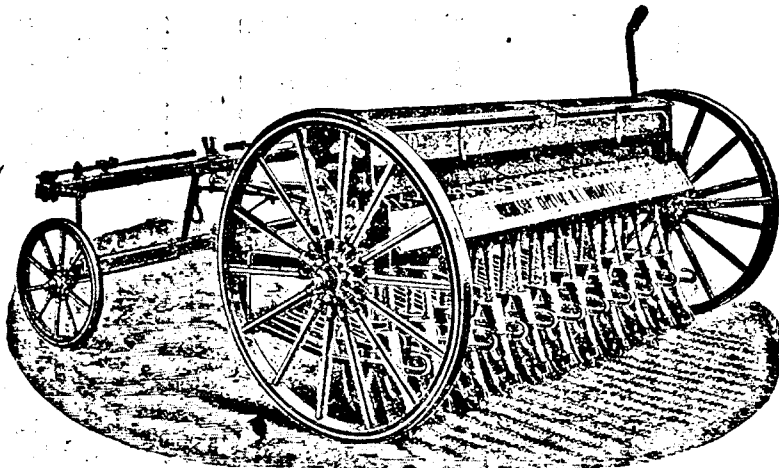
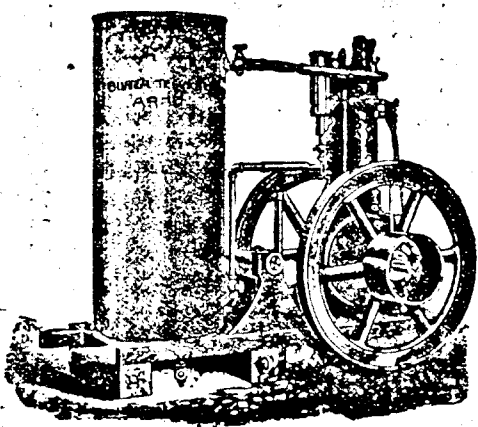
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă ro-
mânească din Ungaria.

== **Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.** ==

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole, motoare cu benzin și oleiu brut** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, even-
tual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața
locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.